

аль-Фараби атындағы ҚҰУ

«Қаржылық басқару ортасы»

■ Кафедра Менеджмент

«Қаржылық менеджмент» пәні

■ Э.ғ.д. профессор Адамбекова А.А.

Кіріспе

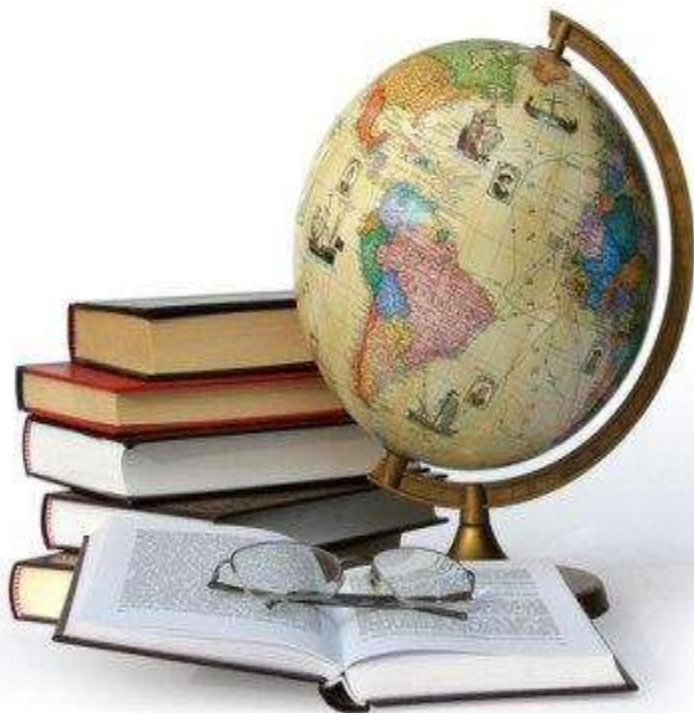
- Бизнес өз мақсаттарына жетуге тырысады, бірақ ол мұны Үкімет өз мақсаттарына жетуге тырысатын экономикада жасауы керек.
- Бұл тарауда біз жеке бизнестің микроэкономикасынан жалпы экономиканың макроэкономикасына көшеміз.

- Макроэкономикалық саясат мыналарды қамтиды
- x саясаттың мақсаттары-экономикалық саясаттың түпкі мақсаттары
- x саясаттың мақсаттары-саясат қол жеткізуге арналған сандық деңгейлер немесе диапозондар.
- x саясат құралдары-мақсаттарға жету үшін қолданылатын құралдар

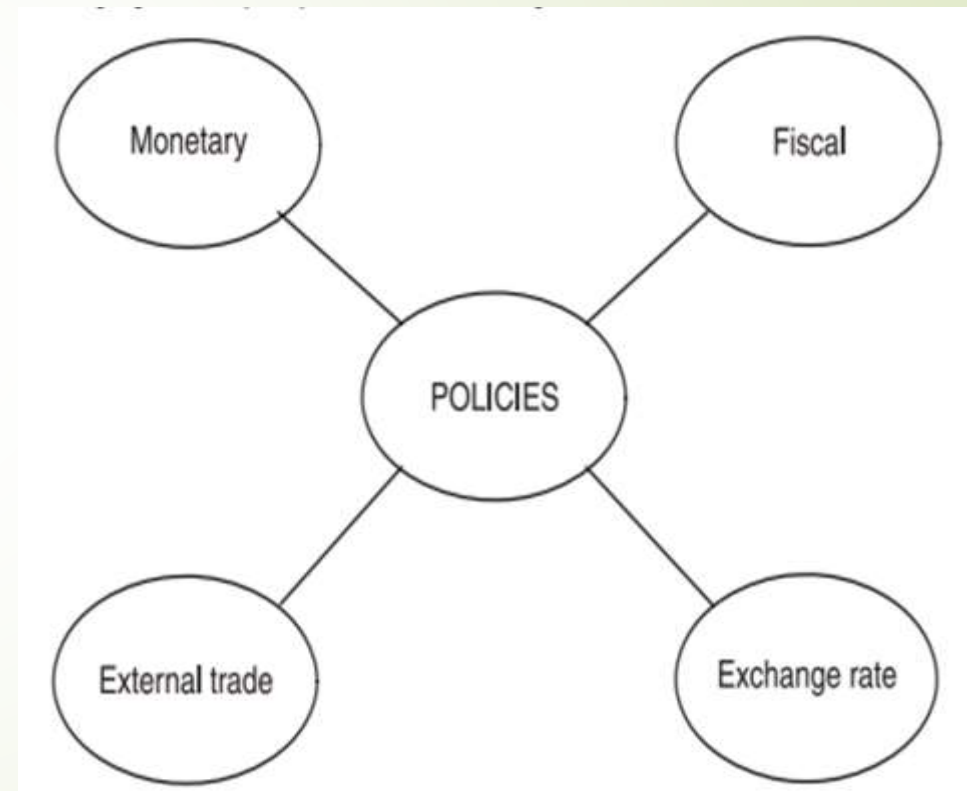
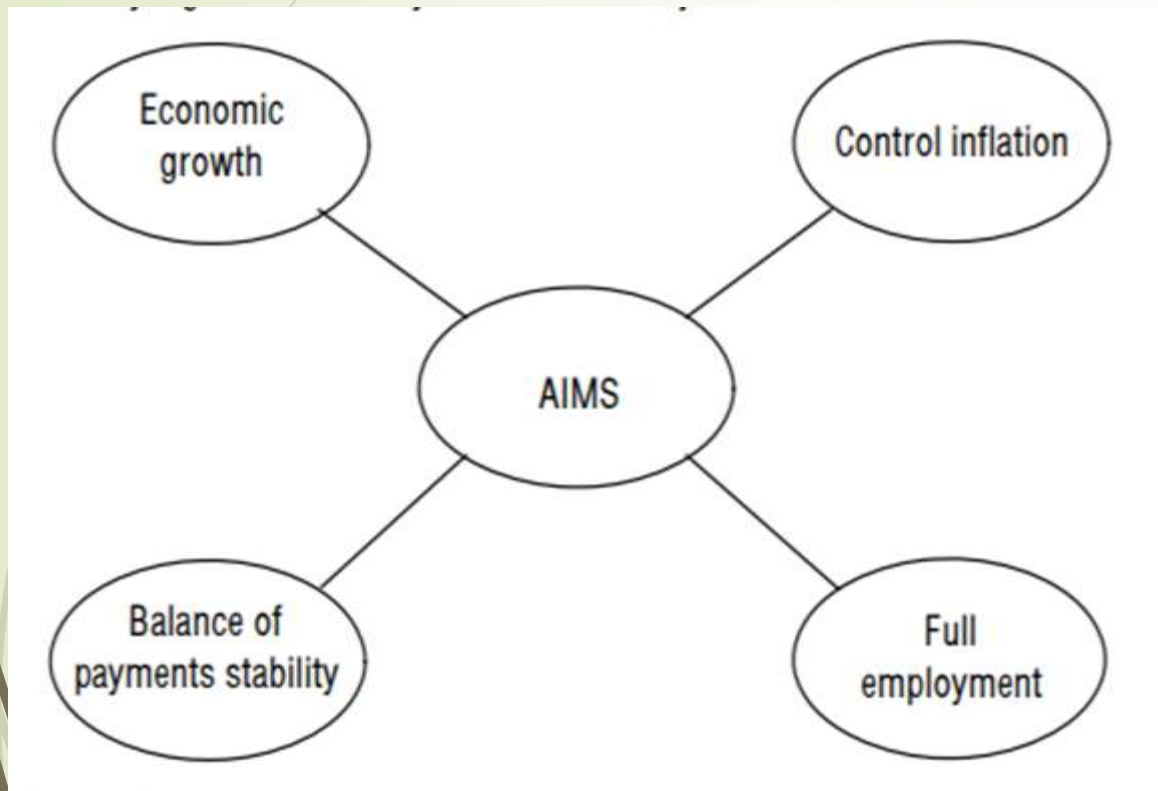

1.1 Микроэкономика, макроэкономика және экономикалық саясат

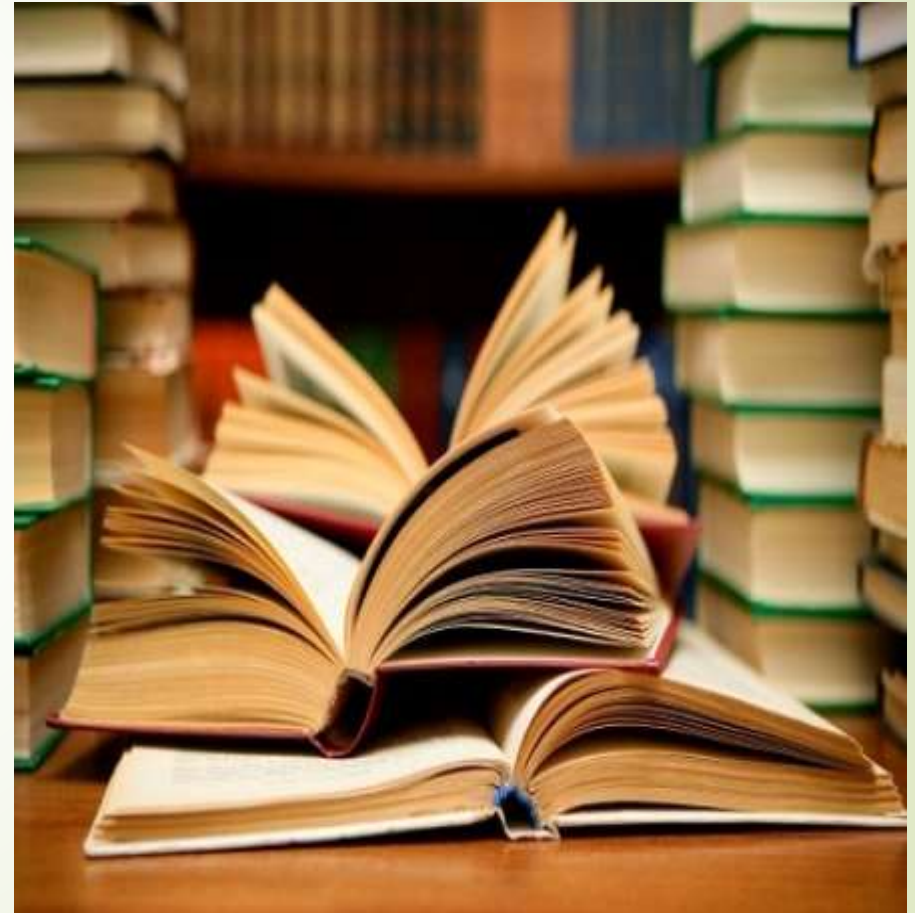
- Микроэкономика жеке фирмалар мен тұтынушылардың немесе үй шаруашылықтарының мінез-құлқын зерттейді.
- Макроэкономика жалпы экономикамен және ұлттық табыс, ақша массасы және жұмыспен қамту деңгейі сияқты ірі жиынтық көрсеткіштердің мінез-құлқымен айналысады.
- Үкімет, әрине, жалпы экономиканың қалай әрекет ететініне, демек, макроэкономикалық айнымалыларға алаңдайды.

1.2 Экономикалық саясат және мақсаттар

1.3 саясат мақсаттары мен құралдарындағы қақтығыстар

- Макроэкономикалық саясаттың мақсаттарына ұзақ уақыт бойы бірге қол жеткізу міндетті емес; бір мақсатқа жету әрекеттері көбінесе ерте ме, кеш пе басқаларға кері әсер етеді.
- (а) экономиканың тұрақты, теңгерімді өсуі мен толық жұмыспен қамту арасында қайшылық туындауы мүмкін.
- (б) Ұлыбританияда қосымша жұмыс орындарын құру және экономиканың тұрақты өсуі проблемалары төлем балансы

2 салық-бюджет саясаты

- Фискалдық саясат Үкімет жұмсайтын сомаларды және салық салу арқылы жинайтын сомаларды басқару арқылы экономикаға әсер етуге бағытталған. Фискалдық саясатты сұранысты басқару құралы ретінде пайдалануға болады.
- **2.1 фискалдық саясат және сұранысты басқару**
- Фискалдық саясат-бұл ұлттық экономиканың жағдайына әсер ету мақсатында ақшаны жұмсау немесе салық түрінде ақша жинау жөніндегі Үкіметтің әрекеті.
- Үкімет экономикаға араласа алады:
- (a) көбірек ақша жұмсау және бұл шығындарды қарыз алу арқылы қаржыландыру
- (b) мемлекеттік шығыстарды көбейтпестен салықтардың үлкен көлемін жинау
- (c) мемлекеттік шығыстарды ұлғайту мақсатында көбірек салық жинау

3 Ақша-несие саясаты және пайыздық мөлшерлеме саясаты

- Ақша-несие саясаты мақсатқа жету үшін пайыздық мөлшерлеме және ақша массасы сияқты ақша айнымалыларына әсер етуге бағытталған.
- Ақша маңызды, өйткені:
- (а) Бұл тауарлар мен қызметтерді (яғни сатып алу-сату) айырбастаудың қарапайым әдісін ұсына отырып, экономикалық қызметтің "дөңгелектерін майлайды".
- (б) ұлттық экономикадағы ақшаның жалпы сомасы экономикалық белсенділік пен инфляцияға айтарлықтай әсер етуі мүмкін.
- 3.1 ақша-несие саясатының рөлі мен мақсаттары
- Ақша-несие саясаты-ақша массасы, пайыздық мөлшерлеме деңгейі және несиеге қол жеткізу шарттары сияқты айнымалыларға әсер ету арқылы ақша жүйесін бақылау арқылы экономиканы реттеу.

3.2 Ақша-несие саясатының мақсаттары

- Ақша-несие саясатының мақсаттары ұлттық кірістер мен шығыстардың көлеміне байланысты болуы мүмкін.
- x ақша массасының өсімі
- x пайыздық мөлшерлеме деңгейі
- x несие көлемі немесе несие көлемінің өсуі
- x экономикадағы шығындар көлемі (яғни ұлттық кірістің өзі немесе ЖҰӨ)
- 3.3 ақша массасы ақша-несие саясатының мақсаты ретінде
- Монетарист экономистер үшін ақша массасы экономикалық саясаттың мүмкін болатын аралық мақсаты болып табылады. Себебі олар ақша массасының өсуі баға мен ақшалай кірісті арттырады, ал бұл өз кезегінде ақшаға деген сұранысты арттырады деп мәлімдейді.
- **3.4 Пайыздық мөлшерлемелер ақша-несие саясатының мақсаты ретінде**
- Билік пайыздық мөлшерлемелердің өзі ақша-несие саясатының мақсаты болуы керек деп шешуі мүмкін. Бұл пайыздық мөлшерлемелер мен экономикадағы шығындар деңгейі арасында тікелей байланыс бар деп есептегенде орынды болар еді.

3.5 Пайыздық саясат және бизнес 12/08

- Үкіметтің саясатынан туындаған пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі бизнесті қарызға алу құнына әсер етеді.
- Пайыздық мөлшерлемелердің өсуі инвестициялардың азаюы оң нәтиже беретіндігін білдіреді, бұл компанияны кеңейтуге жол бермейді.
- Пайыздық мөлшерлеме деңгейлері туралы мәселе
 - Жауап
- Пайыздық мөлшерлемелердің өсуі экономикадағы ақша массасының қысқаруына және осылайша төлемге қабілетті сұраныс деңгейінің төмендеуіне әкеледі, бұл өз кезегінде инфляцияны төмендетеді және төлем балансын жақсартады

4 валюта бағамдары

- ▶ Валюта бағамдары сұраныс пен ұсыныспен анықталады, тіпті белгіленген валюта бағамы бар жүйелерде де.
- ▶ Үкіметтер пайыздық мөлшерлемелерді түзету сияқты валюта бағамына әсер ету үшін араласуы мүмкін.
- ▶ Валюта бағамдарына қатысты мемлекеттік саясат екі төтенше шара ретінде тұрақты немесе өзгермелі болуы мүмкін, бірақ "аралық" сипаттағы схемалар жиі кездеседі.

Валюта бағамдары және бизнес

Төменгі айырбас бағамы	Жоғары валюта бағамы
Отандық тауарлар сыртқы нарықтарда арзанырақ, сондықтан экспортқа сұраныс артып келеді	Сыртқы нарықтардағы отандық тауарлар қымбатырақ, сондықтан экспортқа сұраныс төмендейді
Шетелдік тауарлар қымбатырақ, сондықтан импортқа сұраныс төмендейді	Шетелдік тауарлар арзанырақ, сондықтан импортқа сұраныс артып келеді
Импорттық шикізат қымбатырақ, сондықтан өндіріс шығындары өсуде	Импорттық шикізат арзанырақ, сондықтан өндіріс шығындары төмендейді

5 БӘСЕКЕЛЕСТІК САЯСАТЫ

- **5.1 Нарықты реттеу және сәтсіздік**
- Үкімет нарықтарға әртүрлі жолдармен әсер етеді, олардың бірі тікелей реттеу болып табылады (мысалы, бәсекелестік комиссиясы).
- Нарықтың сәтсіздігі нарықтық механизм экономикалық тиімділікке әкелмеген кезде пайда болады деп саналады, сондықтан нәтиже Оңтайлы емес.

6 БИЗНЕСКЕ МЕМЛЕКЕТТІК КӨМЕК

➤ 6.1 Ресми көмек схемалары

- Еуропалық үкіметтердің ақшалай гранттар мен бизнеске тікелей көмек көрсетудің басқа түрлерін ұсыну еркіндігі Еуропалық Одақтың еркін нарықтық бәсекелестіктің бұрмалануын болдырмауға бағытталған саясатымен шектеледі.
- Қатысты мемлекеттік ынталандыру ұсынылуы мүмкін:
 - (a) аймақтық негізде, елдің экономикалық күйзеліске ұшыраған аймағына инвестиция салатын фирмаларға көмек көрсету.
 - (b) үкімет дамуын робототехника немесе талшықты оптика сияқты жылдамырақ көргісі келетін салаға инвестиция салатын фирмаларға көмек көрсететін талдамалы

7" Жасыл " саясат

➤ Ластанумен күресудің бірқатар саяси тәсілдері бар, мысалы, ластаушы төлейді саясаты, субсидиялар және тікелей заңнама..

➤ 7.1 Ластану саясаты

➤ Сыртқы әсерлер-бұл өндірістік және тұтынушылық қызметтен туындайтын үшінші тараптарға оң немесе теріс әсер ету.

8 КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУДЫ РЕТТЕУ

- Корпоративтік басқару туралы пікірталас компаниялардың шешім қабылдауына, қаржылық Ұйымына және инвесторлармен және аудиторлармен қарым-қатынасына әсер етеді.

СҰРАҚТАР

1. Қаржы менеджментіндегі қаржыландыру
2. Бағалы қағаздар қорландыру құралдары ретінде.
3. Компанияның бағалы қағаздар портфелін қалыптастыру

- **Қаржыландыру** - бұл белгілі бір мақсатқа ақша беру немесе ақша бөлу процесі.
 - Түрлері бойынша қаржыландыру ақылы (несие, несие) және ақысыз (субсидиялар, гранттар, қайырымдылықтар) болып бөлінеді.
- Қаржыландыру көздері қандай

Қаржыландыру көздері- кәсіпорынның күрделі салымдарға жұмсайтын қаражатты алудың қолда бар және күтілетін арналары болып табылады: негізгі қорларды сатып алу, қайта құру, жаңғырту, құрылыс.

Кәсіпкерлікті қаржыландыру көздері

Меншікті
қаржылық
ресурстар

Заем

Инвестиции

Пайда болу бағыты бойынша қаржыландыру көздері ішкі және сыртқы болып бөлінеді.

Қаржыландырудың ішкі көздері кәсіпорынның меншікті қаржылық ресурстарын жұмылдыру, резервтер мен пайданы оңтайлы пайдалану болып табылады.

Сыртқы қорлар – бұл кәсіпорынның сыртқы ортадан тапқан қаражаттары.

Бизнесті қаржыландыру көздері

Сыртқы (қарыз):

- банктік несие (ссуда)
- коммерциялық несие немесе кредиторлық берешек (кәсіпорынның басқаларға қарызы)
- жинақ және жинақтау
- сақтандыру өтемдері
- бюджеттен субсидиялар
- акциялар мен облигацияларды

Ішкі (меншікті):

- жарғылық қор
- амортизациялық аударымдар
- бөлінбеген пайда
- шығару және сатып алу
- мүлікті сату және жалға беру

Меншікті қаржылық ресурстар

Меншікті қаражатқа мыналар жатады:

- жарғылық капитал,
- таза табыс,
- резервтік қорлар,
- сондай-ақ түрлі қайырымдылық жарналар
- және мақсатты қаржыландыру.

Жарғылық капиталға оның ең төменгі мөлшерін анықтайтын ақшалай құны бар инвестициялардың барлық түрлері кіреді. Сондай-ақ, жарғылық капитал белгіленген ең төменгі мөлшерден асып кетуі мүмкін екенін атап өткен жөн. Заңға сәйкес қатысушылар жарғылық капиталдың мөлшеріне сәйкес жауапты болады. Осылайша, жарғылық капитал неғұрлым көп болса, соғұрлым қатысушылар қабылдайтын міндеттемелердің көлемі де көп болады.

• **Несие** – бұл қайтару негізінде ақша қаражатын аудару туралы келісім. Қазіргі уақытта банк мекемелері әртүрлі қаржыландыру құралдарын ұсынады.

Мұндай жағдайда банк пен қарыз алушы арасында қайтару мерзімдері мен пайыздық мөлшерлеме нақты көрсетілген шарт ресімделеді.

Банктер ұсынатын қаржыландыру өнімдері:

- ❖ инвестициялық қаржыландыру.
- ❖ Жобалық қаржыландыру.
- ❖ Несиелік лимиттер.
- ❖ Факторинг.
- ❖ Лизинг.

